

TÜRKÇE HAYVAN İSİMLERİ [Kuşlar, Sürüngenler, Deniz Balıkları] (Türkische Tiernamen)¹

Wolfgang Neu

(Çeviren: Zeynel Arslangündoğdu)¹

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği, İstanbul.
Elmek: zeynel@iuc.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8271-4469

Türkiye'deki uzun süreli zoolojik çalışmalarım sırasında Türkçe hayvan adları topladım. Farklı türler arasında ayırım yapma yeteneği, genellikle yerel halk arasında çok belirgin değildir. Kurbağa ve kara kurbağasına kurbağa; kurbağa yavrusuna iribaş denir. Kertenkele hem kertenkele hem de geko (gecko) anlamına gelir, su kertenkelesi ise semenderdir. Mesleğin insanları kendilerini meşgul etmeye zorladığı balıklar gibi ekonomik açıdan önemli hayvanlar daha iyi bilinmekte ve tanınmaktadır. Bu çalışmada daha çok yaygın olarak bilinmeyen hayvan isimleri verilmiştir. Bu nedenle iyi bilinen memeliler sınıfı derlemede yer almamıştır. Ekonomi ve istatistik için önemli olan balıklara özel önem verilmiştir. Derleme, Ankara'daki İstatistik Dairesi'nin (İstatistik Umum Müdürlüğü), ofis tarafından derlenen yeni yazımdaki kaba adların bir listesinin bilimsel olarak tanımlanmasının gerçekleştirilmesi talebi üzerine gerçekleştirilmiştir. Bu İstanbul'daki balık pazarında olmuştur. Yardımlarını esirgemeyen ve yorulmak bilmeyen arkadaşım Ziya Çağlar'a tekrardan teşekkür ederim. Derlemedeki tüm isimler İstanbul'da kullanılmakta olup, yerel olarak kullanılan isimler için parantez içinde yer adı eklenmiştir (İzmir-Smyrna, Trabzon-Trapezunt). İsimlendirmede deniz balıkları için Joubin ve Danois²'i takip ettim. Tatlı su balıkları hakkında herhangi bir şüphe oluşmayacaktır. Karekin Devedjian³'in Türkçe isimlerinin fonetik anlatımıyla daha eski bir derlemesi bulunmaktadır. Karekin Devejian'ın fonetik ifadelerden kaçınmak ve zoolojik hataların iyileştirilmesi için (K.D.) kısaltması kullanılmıştır. Yazının temeli İstatistik Ofisi listesine dayanmaktadır. (b. = balık, balığı.)

Derleme şu şekilde bölünmüştür: Kuşlar, sürüngenler, deniz balıkları, tatlı su balıkları, yumuşakçalar, böcekler, yengeçler, diğer omurgasız hayvanlar.

¹ Erwin Schimitschek'in 1944 yılında yayımlanan "Forstinsekten der Türkei und ihre Umwelt: Grundlagen der Türkischen Forstentomologie. Amsterdam. Berlin.Wien. Volk und Reich Verlag Prag, 371 sayfa" adlı kitabının Türkçe böcek, memeli, hayvan ve kuş adları bölümünde "Neu, W. (1938): Türkische Tiernamen. Sitz-Ber. Ges. Naturforsch. Freunde Berlin, 1938: 68-83." adlı kaynağından yararlandığı görülmüştür. Bu kaynak omurgasız ve omurgalı farklı hayvan sınıflarını kapsayan biyoloji ve zooloji temalı dergide Türkiye ile ilgili ilk makalelerden olması nedeniyle önemlidir. Bu kaynağa ulaşabilmek için ilk önce Türkiye'de sonra da Almanya'da farklı kütüphaneler, dergiler vb. gibi internet veri tabanlarında aramalar gerçekleştirilmiştir. Yapılan aramalarda makale ile ilgili bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Bunun üzerine makalenin yayımlandığı derginin ait olduğu "Die Gesellschaft Naturforschender Freunde zu Berlin" adlı derneğin 2022 yılındaki başkanı olan Prof. Dr. Walter Sudhaus'a bir email yazılmıştır. Yazışmalarda derneğin çıkardığı dergilerin bir bölümünün İkinci Dünya Savaşı'nda hasar aldığı öğrenilmiştir. Sonuç olarak 1938 yılında yayımlanan Wolfgang Neu'ye ait "Türkische Tiernamen" adlı makalenin pdf (Portable Document Format) hali tarafıma gönderilmiştir. Yaklaşık bir altı aylık yazışma ve beklemeyle ülkemizin dışında olan ve ülkemizle ilgili bir esere ulaşılmıştır. Makale incelendiğinde günümüze ışık tutması açısından çevirisinin yapılmasına ve bilimsel isimlerin kontrol edilip güncellenmesine karar verilmiştir. Her bilimsel ismin günümüzde kullanılıp kullanılmadığına, türlerin sinonim isimlerine, Türkiye'deki türlerle birebir örtüşüp örtüşmediği araştırılmıştır ve bu türlerin yayılış alanlarına bakılmıştır. Derlemenin yazıldığı dönemdeki ile günümüz bilgilerinin kontrolü gerçekleştirilmiştir. Çeviri iki kısımdan oluşmaktadır. Bu kısımda; Kuşlar, sürüngenler ve deniz balıklarına ait metinlerin çevirisi yapılmıştır. Çeviride dört dipnot yazar Wolfgang Neu (WN)'e aittir. Bu dipnotlar WN olarak belirtilmiştir. Geriye kalan 179 dipnot çevirmene aittir.

² Wolfgang Neu (WN): Joubin, Louis et Ed. Le Danois: Catalogue illustré des animaux marins comestibles des côtes de France et des mers limitrophes, avec leurs noms communs français et étrangers 1 ère et 2 ème partie, Paris 1925.

³ WN: Karekin Devedjian: Pêche et Pêcheries en Turquie. Constantinople 1926. (Dette Publique Ottomane tarafından 1914 yılında Türkçe olarak yayınlanan eserin Fransızca yeni baskısı).

Kuşlar.

bahri⁴ = Yalıçapkını [Eisvogel]⁵ (*Alcedo atthis*⁶)

bataklık culluğu⁷ = Balaban [Rohrdommel] (*Botaurus stellaris*)

büyük kerkes = Kızıl akbaba [Gänsegeier] (*Gyps fulvus*).

cure = Çamurcun [Krickente] (*Anas crecca*).

çil = Fındık tavuğu [Haselwild⁸] (*Bonasa bonasia*).

karabatak = Karabatak [Kormoran] (*Phalacrocorax carbo*).

kızkusu = Kızkuşu [Kiebitz] (*Vanellus vanellus*).

orman horosları = Büyük orman tavuğu [Auerwild] (*Tetrao urogallus*) ve Ormanhorozu [Birkwild] (*Lyrurus tetrix*).

saka kuşu = Saka [Stieglitz] (*Carduelis carduelis*).

süglün (sülün) = Sülün [Fasan] (*Phasianus colchicus*).

toy kuşu = Toy [Trappe] (*Otis tarda*).

turna kuşu = Turna [Kranich] (*Grus grus*) ve Gri balıkçıl [Fischreiher] (*Ardea cinerea*), genel olarak bu balıkçıl kuşu; ayrıca bkz.⁹ turna balığı.

yalı çapkını = Yalı çapkını [Eisvogel] (*Alcedo atthis*).

yeşilbaş (ördek) = Yeşilbaş [Stockente] (*Anas boschas*¹⁰), b. (bakınız) Sürüngenler.

Sürüngenler.

yeşil bas = Yeşil kertenkele¹¹ [Smaragleicdechse¹²] (*Lacerta major*¹³, *L. viridis*) (b. (bakınız) Giriş).

Deniz Balıkları.

akya = (*Lichia amia*).

altın baş kefal = (*Mugil auratus*).

altı parmak bkz. torik.

ancuez¹⁴ bkz. kum b.

ateş b. = genellikle geceleri fenerle yakalanan balıklar, ayrıca bkz. Sardalya.

avgotaraho = kefal havyarı (Mugilidae).

bakaleru (İzmir) = ?

balık yumurtası = kefal havyarı (Mugilidae).

barbun bkz. barbunya.

barbunya = Barbun, barbunya [Meerbarbe], tekir [Streifenbarbe] (*Mullus barbatus* ve *M. surmuletus*), ayrıca barbun (İzmir, Trabzon) ve tekir (kedilerde siyah-gri çizgili anlamına da gelir), K. D.'ye göre kahverengi bir form: kara çalı barbunya (Şekil referans?). Her iki form da aynı adlandırmalara sahiptir. Tekir tamamıyla tek renkli olmayıp bir şekilde lekeli ve çizgilidir. Corradini¹⁵e göre, *M. barbatus* ve *M. surmuletus* türleri *M. barbatus* türünün iki ekolojik türüdür.

benekli han = (*Serranus hepatus*).

berlam (K. D.) = Berlam [Meerhecht] (*Merluccius merluccius*¹⁶).

boutargue = Kefal havyarı (Mugilidae).

⁴ Bahri günümüzde *Podiceps cristatus* türünün Türkçe ismidir.

⁵ Çevirmen tarafından Almanca yazılmış hayvan isminin ne olduğunun görülmesi için köşeli parantez içerisinde bu isimlere yer verilmiştir. Küme işareti (süslü parantez) kullanılmışsa orijinalinde yanlış yazılmış kelime düzeltilerek verilmiştir.

⁶ Çevirmen tarafından her bilimsel ismin günümüzde kullanılıp kullanılmadığına, türlerin sinonim isimlerine, Türkiye'deki türlerle birebir örtüşüp örtüşmediği araştırılmıştır ve bu türlerin yayılış alanlarına bakılmıştır. Derlemenin yazıldığı dönem ile günümüz bilgileri bir anlamda denetlenmesi gerçekleştirilmiştir.

⁷ WN: çulluk = Çulluk [Waldschnepfe] (*Scolopax rusticola*), su çulluğu = Su çulluğu [Wasserralle] (*Rallus aquaticus*), su tavuğu = Sakarmeke [Bläbhuhn] (*Fulica atra*).

⁸ Haselhuhn ismi daha yaygın kullanılıyor.

⁹ bkz. = bakınız.

¹⁰ Günümüzde *Anas platyrhynchos* ismi kullanılıyor, *Anas boschas* {*boschas*} bu türün sinonim isimlerindedir.

¹¹ Yeşil kertenkele diğer adı Zümrüt kertenkele türünün bilimsel ismi *Lacerta viridis*'tir.

¹² Smaragleicdechse türü *Lacerta viridis* türünün Almanca ismidir.

¹³ Günümüzde *Lacerta trilineata* ismi kullanılıyor, *Lacerta major* bu türün sinonim isimlerindedir. Almanca ismi Westliche Riesensmaragleidechse olarak kullanılıyor. Türkiye'de yayılış göstermiyor.

¹⁴ Kum balığı kısmında ancuez yerine ancnes olarak kullanılmıştır.

¹⁵ WN: Corradini, Paola: Sulla consistenza di alcune differenze biometriche delle specie *Mullus barbatus* ve *Mullus surmuletus*. Bool. Zool. 6, 333-334 (1935).

¹⁶ {*Merluccius merluccius*}

boz camgöz = Boz camgöz¹⁷ [Sechsbogiger Kammzähner¹⁸] (köpekbalığı [Hai], *Hexanchus griseus*)

camgöz = Camgöz¹⁹ [Hundshai²⁰] (*Galeus canis*^{21,22}), ayrıca bkz. orkinoz altında.

canavar = tüm köpekbalıkları, deniz kaplumbağaları için de kullanılır (vahşi hayvan, canavar anlamına gelir), çoğunlukla yaban domuzu, aynı zamanda kurt.

ciran (Aydın) = ?

çaça b. = Çaça [Sprotte²³] (*Clupea sprattus*²⁴).

çambuka (İstanbul) = Gümüş balığı, Çamuka [Aehrenfisch²⁵] (*Atherina hepsetus*), bkz. çamoka.

çamoka = Gümüş balığı, Çamuka [Aehrenfisch²⁴] (*Atherina hepsetus*), K. D.'ye göre tokmak baş.

çarpan b. (Sinop, K. D.) = Trakonya [Petermännchen²⁶] (*Trachinus draco*); Adı muhtemelen, zehir bezleriyle birlikte kolayca yaralanmalara neden olan ilk sırt yüzgecinin dikenlerinden kaynaklanmaktadır.

çibro ya da çipro (Aydın) = ?, bkz. tatlı su balıklarından "cibre".

çinekop bkz. Lüfer.

çipva (İzmir) = ?

çiroz bkz. İskumru.

çivisiz kalkan bkz. Kalkan.

çığa b. (K. D.) = Çığa balığı²⁷ [Sterlet] (*Acipenser ruthenus*).

çitari = Çitari [Goldstrich²⁸] (*Box salpa*²⁹), ya da sarpa (Ege adaları, İzmir), mırmır (İzmir).

çoçona (İzmir) bkz. Folya.

çotira (K. D.) = Çotira³⁰ [Drückerfisch³¹] (*Balistes caprisus*).

çurçur b. = Çurçur³² [Lippfische³³] (*Crenilabrus quinque maculatus*³⁴, *Cr. griseus*³⁵, K. D.'ye göre *Cr. mediterraneus*³⁶, ancak tanım için koyduğu metin ve resim *Cr. mediterraneus* olduğunu göstermemektedir).

defne yaprağı bkz. Lüfer.

deniz alası (K. D.) = Deniz alabalığı [Meerforelle] (*Salmo trutta*³⁷, Alabalık [Bachforelle] = ala b.).

deniz aygırı = Denizatı [Seepferdchen] (*Hippocampus* sp.).

deniz iğnesi = Deniz iğnesi [Seenadel³⁸] (*Syngnathus acus*), aynı zamanda yılan b.

deniz kartalı bkz. Folya.

deniz pisisi = Pisi balığı [Flunder, Butt] (*Pleuronectes flesus*³⁹ sinonim *Pl. passer*), dere = vadi [Tal], bu balık dere vasıtasıyla tatlı sulara da tutulur.

derviş = K. D.'ye göre çok küçük deniz kırlangıçları [Seeschwalben] (Triglidae) bkz. Kırlangıç.

dikburun = Dikburun karkaryası⁴⁰ [Heringshai] (*Lamna cornubica*⁴¹), K. D.'ye göre harharyası.

¹⁷ Diğer isimleri altı solungaçlı köpek balığı ve kütburunlu altı solungaçlı köpek balığı'dır.

¹⁸ Almanca kullanılan isimleri Stumpfnasen-Sechskiemerhai ve Grauhai'dir.

¹⁹ Camgöz köpekbalığı da denir.

²⁰ Diğer Almanca isimleri Gemeiner Hundhai, Hundshai ve Meersau'dur.

²¹ Günümüzde *Galeorhinus galeus* ismi kullanılıyor, *Galeus canis* bu türün sinonim isimlerindedir.

²² Balıkların bilimsel isimlerinin sinonimleri çoğunlukla <https://www.fishbase.se/> web sitesinden, nadiren <https://www.gbif.org/> web sitesinden kontrol edilmiştir.

²³ Almanca diğer isimleri Europäische Sprotte ve Sprot'dur.

²⁴ Günümüzde *Sprattus sprattus* ismi kullanılıyor, *Clupea sprattus* bu türün sinonim isimlerindedir.

²⁵ Almanca'da Großer Ährenfisch ismi kullanılıyor.

²⁶ Diğer Almanca isimleri Gewöhnliches Petermännchen ve Großes Petermännchen'dir.

²⁷ Diğer isimleri çuka ve çığa'dır.

²⁸ Almanca yaygın kullanılan diğer isimleri Goldstrieme ve Goldstriemenbrasse'dir.

²⁹ Günümüzde *Sarpa salpa* ismi kullanılıyor, *Box salpa* bu türün sinonim isimlerindedir.

³⁰ Türkçe diğer isimleri Çütre balığı ve Domuz balığı'dır.

³¹ Almanca yaygın kullanılan diğer isimleri Grauer Drückerfisch, aynı zamanda Atlantischer ya da Mittelmeer-Drückerfisch'dir.

³² Diğer Türkçe ismi Çırçır'dır.

³³ Almanca yaygın kullanılan isimleri Fünffleckiger Lippfisch'dir.

³⁴ Günümüzde *Symphodus roissali* ismi kullanılıyor, *Crenilabrus quinque maculatus* bu türün sinonim isimlerindedir.

³⁵ Günümüzde *Symphodus cinereus* ismi kullanılıyor, *Crenilabrus griseus* bu türün sinonim isimlerindedir.

³⁶ Günümüzde *Symphodus mediterraneus* ismi kullanılıyor, *Crenilabrus mediterraneus* bu türün sinonim isimlerindedir.

³⁷ *Salmo trutta trutta* Deniz alabalığı, *Salmo trutta forma fario* ise Dere alabalığı'dır.

³⁸ Almanca ismi Große Seenadel'dir.

³⁹ Günümüzde *Platichthys flesus* ismi kullanılıyor, *Pleuronectes flesus* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁴⁰ Diğer Türkçe isimleri Dikburun köpek balığı, Dik-burunlu harharias ve Dikburunkarkarias'dır.

⁴¹ Günümüzde *Lamna nasus* ismi kullanılıyor, *Lamna cornubica* bu türün sinonim isimlerindedir.

dikenli öksüz b. (K. D.) = Dikenli öksüz balığı [Panzerfisch = Panzerknurrhahn⁴²] (*Peristedion cataphractum*).

dil b. = Dil balığı [Seezunge] (*Solea lascaris*⁴³ ve diğer *Solea* türleri).

disli tirsi bkz. Tirsi b.

doba bkz. Has kefal.

dülger = Dülger [Heringskönig⁴⁴] (*Zeus faber*), ve (İzmir) peygamber.

dumanli uskumru bkz. İskumru.

elma bkz. Minakop.

fener b. = Fener balığı [Seeteufel] (*Lophius piscatorius*).

filandra bkz. Kordela b.

folya = Fulya balığı [Adlerrochen⁴⁵] (*Leiobatus aquila*⁴⁶), aynı zamanda çoçona (İzmir) ve deniz kartalı (K. D.).

ganbut bkz. Has kefal.

garoz bkz. Kolyoz.

gelincik = Gelincik⁴⁷ [Dreibärtelige Seequappe⁴⁸], (Beş bıyıklı deniz gelinciğini de Gelincik [Seewiesel⁴⁹], deniliyor, gelincik⁵⁰ = Gelincik [Wiesel]) (*Motella tricirrata*⁵¹), kaya b. = (Gobiidae) ile karıştırılıyor.

gümüş b.⁵² = *Atherina* balığı [Priesterfisch⁵³] (*Atherina presbyter*), bkz. Tatlı su balıklarına.

gün b. = Güneş b.⁵⁴ [Lippfisch⁵⁵] (*Coris julis*), K. D.'ye göre gün b. renginde gün ışığını (güneşi) yansıttığı için, kırmızı gün b. yada yeşil gün b. hakim renge göre isim almış (K. D.).

hamsı = Sardalya [Sardelle] yada Hamsi [Anschovis] (*Engraulis engraulis*⁵⁶).

han b. (asıl han b.) = Asil Hani b.⁵⁷ [Zackenbarsch] (*Serranus cabrilla*⁵⁸).

harhayası bkz. Dikburun.

has kefal = Kefal [Großkopf⁵⁹] (*Mugil cephalus*), Mavi (mavri) kefal [dicklippige Meeräsche] (*Mugil chelo*⁶⁰), son olarak K. D.'ye göre topbaş kefal ya da pulu ya da doba; küçüğü (300 grama kadar) ganbut.

havyar = kefal havyarı (Mugilidae).

horozbina (K.D.) = horozbina [Schleimfisch⁶¹] (*Blennius ponticus*⁶²), K. D. B. *gattorugine*⁶³ olarak yazar ve B. *ocellatus*⁶⁴u tasvir eder (çizer), muhtemelen B. *ponticus* anlaşılmaktadır.

ilarya bkz. Kobar ve pulatarina.

iskarmoz = Iskarmoz [Pfeilhecht⁶⁵] (*Sphyraena sphyraena*).

⁴² Almanca'da Panzerfisch yerine Panzerknurrhahn olarak bu tür adlandırılmıştır.

⁴³ Günümüzde *Pegusa lascaris* ismi kullanılıyor, *Solea lascaris* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁴⁴ Diğer Almanca isimleri Petersfisch, Sonnen-, Christus-, Martinsfisch ya da Saint-Pierre'dir.

⁴⁵ Yaygın kullanılan Almanca ismi Gewöhnlicher Adlerrochen'dir.

⁴⁶ Günümüzde *Myliobatis aquila* ismi kullanılıyor, *Leiobatus aquila* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁴⁷ Diğer ismi Üç bıyıklı deniz gelinciği'dir. Almanca Dreibärtelige Seequappe'nin Türkçe karşılığıdır. Ancak bu tür Türkiye'de yayılış göstermemektedir.

⁴⁸ Dreibärtelige Seequappe aslında *Gaidropsarus vulgaris*'in Almanca'sı, Gelincik ise *Gaidropsarus mediterraneus* türüdür. Almanca'sı ise Mittelmeer-Seequappe'dir.

⁴⁹ Bu türün Latincesi *Ciliata mustela*'dır.

⁵⁰ Memeliler sınıfından Gelincik türüdür.

⁵¹ Gelincik balığı. Günümüzde *Gaidropsarus vulgaris* ismi kullanılıyor, *Motella tricirrata* bu türün yanlış kullanılan ve kabul edilmemiş ismidir. *Gaidropsarus vulgaris* Türkiye'de yayılış göstermemektedir.

⁵² *Atherina hepsetus* ile *Atherina boyeri*'ye de gümüş balığı denilmektedir. *Atherina hepsetus*'un diğer Türkçe ismi çamuka'dır.

⁵³ Diğer Almanca isimleri Gemeiner Ährenfisch, Streifenährenfisch ve Priesterfisch'tir.

⁵⁴ Diğer Türkçe ismi gelin balığı'dır.

⁵⁵ Lippfische Lapridae familyasına mensup balıklara denilmektedir. *Coris julis*'in Almanca ismi Meerjunker'dir.

⁵⁶ Günümüzde *Engraulis encrasicolus* ismi kullanılıyor, *Engraulis engraulis* bu türün sinonim isimlerindedir. Almanca ismi Europäische Sardelle'dir.

⁵⁷ Diğer Türkçe ismi hani balığı'dır.

⁵⁸ Günümüzde kullanılan Almanca ismi Sägebarsch, diğer ismi Ziegenbarsch'dir.

⁵⁹ Günümüzde kullanılan Almanca ismi Großkopfmeeeräsche'dir.

⁶⁰ Günümüzde *Chelon labrosus* ismi kullanılıyor, *Mugil chelo* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁶¹ Günümüzde kullanılan Almanca ismi Inkognito-Schleimfisch'dir.

⁶² Günümüzde *Parablennius incognitus* ismi kullanılıyor, *Blennius ponticus* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁶³ Günümüzde *Parablennius gattorugine* ismi kullanılıyor, *Blennius gattorugine* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁶⁴ Günümüzde *Chalaroderma ocellata* ismi kullanılıyor, *Blennius ocellatus* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁶⁵ Günümüzde kullanılan Almanca ismi Europäischer Barrakuda'dır.

iskorpit = İskorpit [Seeskorpiion⁶⁶⁷] (*Scorpaena porcus*), aynı zamanda kırmızı iskorpit (der Landskorpiion⁶⁸un ismi ise akrep denir).

iskumru (Uskumra) = Uskumru [Makrele] (*Scomber scombrus*) Kasım ortasından Mart sonuna kadar; Nisan ortasından Haziran ortasına kadar (yumurtlamada zayıflamış) = çiroz; Haziran ortasından Kasım ortasına kadar = lipari; çok küçüğüne = uskumru vonuz denir. Çirozlar tuzlanır ve tamamen kurutulur, çünkü başka hiçbir saklama şekli onlara lezzet veremez. Bira ile yenilir. Seçilmiş iri olanlara kırma çiroz denir. *Scomber scomber* hariç, tüm yumurtlarken zayıflamış yağsız balıklara çiroz denir. Tuzlu uskumru (ekşi) = Uskumru turşusu, tütsülenmiş uskumru = dumanlı uskumru veya tütün b.

ispanoz (İzmir) = ?

spari, ispanya (Trabzon) = Isparoz b. [Ringelbrassen] (*Sargus annularis*⁶⁹).

ispendek bkz. Levrek.

istavrit = İstavrit⁷⁰ [Stöcker⁷¹] (*Trachurus trachurus*), çok büyüğüne = karagöz istavrit, çok küçüğüne = kıraca. İstavrit azmanı, çok büyük bir istavrit olarak kabul edilen orkinos [Thunfisch] (*Orcynus thynnus*⁷²) olarak da adlandırılır.

istavrit azman bkz. İstavrit ve orkinoz.

istrangilos = İstrongilos [Schnauzenbrasse] (*Smaris vulgaris*⁷³).

işkine = Ekşina [Meerrabe] (*Corvina nigra*⁷⁴).

izmarit = İzmarit [Brasse⁷⁵⁷⁶] (*Maena vulgaris*⁷⁷).

kağıt b. = Kağıt balığı [Sensenfisch] (*Trachypterus taenia*⁷⁸).

kalkan = Kalkan balığı [Steinbutt] (*Rhombus maximus*⁷⁹) und Kalkan balığı / Düğmesiz kalkan [Glattbutt] (*Rhombus laevis*⁸⁰), bu ender balığa çivisiz kalkan deniliyor.

kara çalı barbunya bkz. Barbunya.

karagöz⁸¹ = Sargoz [Geissbrasse] (*Sargus rondoletti*⁸²), aynı zamanda sargoz (İzmir).

karagöz istavrit bkz. İstavrit.

karagöz tirsi bkz. Tirsi b.

karnıyarık bkz. Torik.

kaya b. = Kaya balıkları [Meergrundeln] (Gobiidae). K. D. çok sayıda kaya balığını adıyla ayırt etmektedir. Bu türlerle ilgili teşhislerin ve varlıklarının doğruluğu ancak Türk kaya balıklarının tekrardan gözden geçirilmesiyle sağlanabilir. Tecrübelerime göre balıkçılar, *Motella* (Gelincik) ile de karıştırılan tüm kaya balıklarını kaya b. olarak biliyorlar.

kayıs b. = Kayış balığı [Bartmännchen] (*Ophidium barbatum*).

kedi b. = Kedi köpekbalığıgiller [Katzenhai] (*Scylliorhinus canicula*, *Scyllium stellaris*⁸³) aynı zamanda (K. D.) Sakız levreği (Sakız = Sakız Adası'dır [Chios]).

kefal bkz. has kefal.

keler = Keler balığı [Meerengel] (*Rhina squatina*⁸⁴).

kemane (İzmir) = ?

kestane palamut bkz. Torik.

kiklâ = Kikla [Lippfisch⁸⁵] (*Labrus bergyllta*⁸⁶).

⁶⁶ Seeskorpiion ismi *Myoxocephalus scorpius* türünün Almanca ismidir.

⁶⁷ Günümüzde kullanılan Almanca ismi Braune Drachenkopf ve Kleine Drachenkopf'dur.

⁶⁸ Landskorpiion Arachnida ait akrep türleri için kullanılmıştır.

⁶⁹ Günümüzde *Diplodus annularis* ismi kullanılıyor, *Sargus annularis* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁷⁰ Bu türe Karagöz istavrit denilir. *Trachurus mediterraneus*'un Türkçe ismi Sarıkuyruk istavrit'dir.

⁷¹ Diğer Almanca isimleri Bastardmakrele, Holzmakrele ve Suri'dir.

⁷² Günümüzde *Thunnus thynnus* ismi kullanılıyor, *Orcynus thynnus* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁷³ Günümüzde *Spicara smaris* ismi kullanılıyor, *Smaris vulgaris* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁷⁴ Günümüzde *Sciaena umbra* ismi kullanılıyor, *Corvina nigra* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁷⁵ Brasse ismi *Abramis brama* türünün Almanca ismidir.

⁷⁶ Günümüzde kullanılan Almanca ismi Laxierfisch veya Schnauzenbrasse'dir.

⁷⁷ Günümüzde *Spicara maena* ismi kullanılıyor, *Maena vulgaris* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁷⁸ Günümüzde *Trachipterus trachipterus* ismi kullanılıyor, *Trachypterus taenia* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁷⁹ Günümüzde *Scophthalmus maximus* ismi kullanılıyor, *Rhombus maximus* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁸⁰ Günümüzde *Scophthalmus rhombus* ismi kullanılıyor, *Rhombus laevis* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁸¹ Ülkemizde Karagöz'ün bilimsel ismi *Diplodus vulgaris*'dir.

⁸² Günümüzde *Diplodus sargus* ismi kullanılıyor, *Sargus rondoletti* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁸³ Günümüzde *Scylliorhinus stellaris* ismi kullanılıyor, *Scyllium stellare* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁸⁴ Günümüzde *Squatina aculeata* ismi kullanılıyor, *Rhina squatina* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁸⁵ Almandada Lippfisch yerine Geflecker Lippfisch olarak bu tür adlandırılmıştır.

⁸⁶ {*Labrus bergyllta*}

kılıç, kılınç b. = Kılıç balığı [Schwertfisch] (*Xiphias gladius*).

kıraca bkz. İstavrit.

kırlangıç = tüm Sumrugiller⁸⁷ ya da Kırlangıç Balığı [Seehähne] (Triglidae), çok küçüklerine K.D.'ye göre derviş. Asıl kırlangıç = Benekli kırlangıç [grauer Knurrhahn] (*Trigla gurnardus*⁸⁸, *Trigla lucerna*⁸⁹).

kırma bkz. Mercan b. ve Kolyoz.

kırma çiroz bkz. İskumru.

kırmızı gün b. bkz. Gün b.

kırmızı iskorpit bkz. İskorpit.

kobar yada nobar (K.D.) = İlyarya Balığı [Meeräsche⁹⁰] (*Mugil saliens*⁹¹), 300 g ağırlıkta ve küçüklerine = ilarya, en küçüklerine ise = paços (K.D.).

kolyarudya bkz. Kolyoz.

kolyoz = Kolyoz, İstavritbozması Balığı [Pferdemakrele⁹²] (*Scomber colias*⁹³), çok küçüklerine (K.D.)= kolyoz vonozu; küçük, Ağustos ayından Kasım ayına kadar yakalanmışına = kolyarudya; tuzlanmışına = kırma yada mayatka (Mayıs ayında yakalanır, kırma'dan daha yağlıdır). Özel bir yöntemle hazırlanan ciğerlere garoz (K.D.) adı verilir ve kırmızı havyarı andırır.

kolyoz vonozu bkz. Kolyoz.

kordela b. = Kurdela balığı [Bandfisch] (*Cepola rubescens*⁹⁴), aynı zamanda (K.D.) filandra⁹⁵.

koruk lüferi bkz. Lüfer.

köpek b. = tüm Köpek balıkları (İngilizce'de Dogfish gibi), özellikle yıldız köpekbalığı [Sternhai] veya düz kafalı köpekbalığı [Glatthai⁹⁶] (*Mustelus vulgaris* ve *Mustelus laevis*)⁹⁷.

kötek bkz. Minakop.

kranyoz bkz. Sariağız.

kufana bkz. Lüfer.

kum b. = meydana gelen tüm Kum balıkları⁹⁸ (*Ammodytes* sp.⁹⁹), K.D.'ye göre ayrıca ancnes.

kupes (İzmir)= Kupes balığı [Goldstrich veya Blöker] (*Box boops*¹⁰⁰).

kurbağa b. = Kurbağa (Balon) balığı [Sternseher veya Meerpfaff]¹⁰¹ (*Uranoscopus scaber*).

lâkerda bkz. Torik.

lâpina = Lapin balığı¹⁰² [Pfaulenlippfisch¹⁰³] (*Crenilabrus pavo*¹⁰⁴); diğer daha küçük *Crenilabrus* türleri "genç" olarak kabul edilir. Temelde kırmızı gözlü yeşil örnekler = yeşil lâpina (K.D.)

levrek = Levrek [Seebarsch¹⁰⁵] (*Morene labrax*¹⁰⁶), aynı zamanda sudak. 1 kg ağırlığa kadar (K.D.) ispendek.

liça (İzmir) = (*Lichia amia*), aynı zamanda akya.

likorinos bkz. Pulatarina.

lipari bkz. İskumru.

Lipsoz = Lipsoz¹⁰⁷ [Meersau¹⁰⁸] (*Scorparna scrofa*).

lüfer = Lüfer¹⁰⁹ [Blaufisch] (*Temnodon saltator*¹¹⁰); aşağıdaki tüm bilgiler K.D.'ye göre küçük, 1 kg'daki sayısı

⁸⁷ Sumrugiller (Sternidae), yağmur kuşları takımı altında bir familyadır.

⁸⁸ Günümüzde *Eutrigla gurnardus* ismi kullanılıyor, *Trigla gurnardus* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁸⁹ Günümüzde *Chelidonichthys lucerna* kullanılıyor, *Trigla lucerna* bu türün sinonim ismi olup Türkçe ismi Kırlangıç'tır.

⁹⁰ Mugilidae familyasının genel ismi olarak kullanılıyor.

⁹¹ Günümüzde *Chelon saliens* ismi kullanılıyor, *Mugil saliens* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁹² Almancada Pferdemakrele *Caranx hippos* türünün ismidir. Başka ismi de Cavala'dır. Kolyoz'un karşılığı değildir.

⁹³ *Scomber colias*'ın Almancası Thunmakrele, aynı zamanda Mittelmeer- yada Blasenmakrele isimleri de kullanılıyor. Kolyoz için kullanılıyor.

⁹⁴ Günümüzde *Cepola macrophthalma* ismi kullanılıyor, *Cepola rubescens* bu türün sinonim isimlerindedir.

⁹⁵ Filandra bazı eserlerde Flandra balığı olarak ta geçmektedir.

⁹⁶ Glatthai günümüzde *Mustelus* cinsine ait köpek balıkları için kullanılmaktadır.

⁹⁷ Günümüzde *Mustelus mustelus* ismi kullanılıyor, *Mustelus vulgaris* ve *Mustelus laevis* bu türün sinonim isimlerindedir. Bu türe Türkçe Adi köpek balığı denmektedir.

⁹⁸ Kum balıkları familyası Ammodytidae tümünü kapsar.

⁹⁹ Türkiye'de sadece *Gymnammodytes cicerelus* bulunmaktadır. Günümüzde *Gymnammodytes cicerelus* ismi kullanılıyor, *Ammodytes cicerelus* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁰⁰ Günümüzde *Boops boops* ismi kullanılıyor, *Box boops* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁰¹ Sternseher artık kullanılmıyor. Meerpfaff yerine yaygın kullanım adı Almancada Himmelsucker'dır.

¹⁰² Çırçır ve ot balığı da kullanılıyor.

¹⁰³ Almancada Pfauen-Lippfisch olarak iki ayrılmış şekilde yazılmıştır.

¹⁰⁴ Günümüzde *Symphodus tinca* ismi kullanılıyor, *Crenilabrus pavo* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁰⁵ Seebarsch ile aynı zamanda Europäischer Wolfsbarsch ismi de kullanılmaktadır.

¹⁰⁶ Günümüzde *Dicentrarchus labrax* ismi kullanılıyor, *Morene labrax* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁰⁷ Lipsoz başka bir Türkçe adı Adabeyi'dir.

¹⁰⁸ Almanya'da yaygın kullanılan ismi Großer Roter Drachenkopf'dur.

¹⁰⁹ Lüfer balığı ismi de kullanılıyor.

¹¹⁰ Günümüzde *Pomatomus saltatrix* ismi kullanılıyor, *Temnodon saltator* bu türün sinonim isimlerindedir.

25-40 adet ise = defne yaprağı, 1 kg'daki sayısı 16-20 = çinekop, 1 kg'daki sayısı 10-14 = sarı kanat, 1 kg'daki sayısı 2-8 = lüfer. 1-2 kg ağırlığındaki numuneler = kufana veya sırtı kara, Ağustos ayında yakalananlara koruk lüferi.

mahmuzlu camgöz = Mahmuzlu camgöz [Dornhai] (*Squalus acanthias*).

malta palamut (K. D.) = Malta palamudu [Lotsenfisch¹¹¹] (*Naukrates ductor*).

mamun (İzmir) = ?

mandagöz mercanı = Mandagöz mercan¹¹² [Scharfzahn¹¹³] (*Pagellus centrodontus*¹¹⁴)

manğır bkz. Mercan b.

mavroskil (Trabzon) = ?

mayatka bkz. Kolyoz.

mazak (K. D.) = Mazak [Knurrhahn¹¹⁵] (*Trigla lineata*¹¹⁶).

melanurya (İzmir) = (*Oblada melanura*¹¹⁷).

mercan b. = Mercan balığı¹¹⁸ [Rotbrasse, Goldbrasse] (*Pagellus erythrinus*, *Pagellus normyrus*^{119,120}, *Aurata aurata*^{121,122}), çok küçük olanlarına (60 gr, K.D.) = manğır, 200-500 gr arasında olanlara = kırma.

mersin (K. D.) = Mersin balığı¹²³ [Stör¹²⁴] (*Acipenser sturio*¹²⁵).

mersin morinası veya basitçe morina (K. D.), murina (Trabzon) [Hausen¹²⁶] (*Acipenser huso*¹²⁷). K. D. şu yorumu yapıyor: morina belki de Fransızcadan

türemiştir. "huiron". Gerçek morina, Türk sularında bulunmayan "la morue"den (Atlantik morinası [Kabeljau, Dorsch] *Gadus morhua*) başkası değildir. Morina burada *A. huso* ile açıkça teşhis edilebilir.

mezit, mezigit (sonuncu Trabzon?) = Bakalyaro, Mezigit [Wittling, Merlan] (*Gadus merlangus*¹²⁸, *G. euxinus*¹²⁹), K.D.'ye göre et tadındaki benzerlikten dolayı tavuk b.

migri (K. D.) = Mıgri [Seeaal¹³⁰] (*Leptocephalus conger*¹³¹).

minakop veya elma = Minekop [Umber¹³²] (*Umbrina cirrhosa*¹³³), aynı zamanda kötek (K.D., Trabzon ve Karadeniz sahili).

mırmır bkz. Çıtarı.

morina bkz. Mersin morinası.

murina bkz. Mersin morinası.

nobar bkz. Kobar.

orfoz (İzmir) = ?

orkinoz = Mavi yüzgeçli orkinos [Thunfisch¹³⁴] (*Orcynus thynnus*¹³⁵); Trabzon'da da camgöz (?); ayrıca büyük istavrit (= istavrit, *Trachurus trachurus*) sayıldığı için istavrit azmanı. Ton adı altında satılan yağda konserve balıklar çoğu durumda *Pelamys sarda* (torik) içerir.

öksüz b. = Öksüz balığı [roter Knurrhahn¹³⁶] (*Trigla lyra*).

¹¹¹ Lotsenfisch ile aynı zamanda Pilotfisch ismi de kullanılmaktadır.

¹¹² Mercan ve Mandagözmercan balığı isimleri de kullanılıyor.

¹¹³ Rote Fleckbrasse ismi daha yaygın, aynı zamanda Graubarsch ve Blaubarsch isimleri de kullanılmaktadır.

¹¹⁴ Günümüzde *Pagellus bogaraveo* ismi kullanılıyor, *Pagellus centrodontus* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹¹⁵ Günümüzde Gestreifter Knurrhahn ismi kullanılıyor.

¹¹⁶ Günümüzde *Chelidonichthys lastoviza* ismi kullanılıyor, *Trigla lineata* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹¹⁷ Günümüzde *Oblada melanurus* ismi kullanılıyor, *Oblada melanura* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹¹⁸ Mercan, kırma ve kırma mercan isimleri de kullanılıyor.

¹¹⁹ Günümüzde *Lithognathus mormyrus* ismi kullanılıyor, *Pagellus normyrus* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹²⁰ Bu türün Almanca ismi "Marmorbrasse", Türkçe ismi "mırmır balığı"dır.

¹²¹ Günümüzde *Sparus aurata* ismi kullanılıyor, *Aurata aurata* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹²² Bu türün Türkçe ismi "çipura" veya "çupura"dır. Almanca ismi Goldbrasse dışında Dorade, Dorade Royale, Orade veya Orata isimleri de kullanılıyor.

¹²³ Acipenser cinsine ait tüm türler için söylenen ortak isimdir.

¹²⁴ Almanca'da Acipenseridae familyasına ait türler için söylenen ortak isimdir.

¹²⁵ *Acipenser sturio* türünün karşılığı balık ismi Kolan balığı'dır.

¹²⁶ Almancada Europäischer Hausen veya Beluga-Stör ismi kullanılıyor.

¹²⁷ Günümüzde *Huso huso* ismi kullanılıyor, *Acipenser huso* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹²⁸ Günümüzde *Merlangius merlangus* ismi kullanılıyor, *Gadus merlangus* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹²⁹ Günümüzde *Merlangius merlangus* ismi kullanılıyor, *Gadus euxinus* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹³⁰ Almanca'da Meeraal ismi daha yaygın kullanılıyor.

¹³¹ Günümüzde *Conger conger* ismi kullanılıyor, *Leptocephalus conger* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹³² Günümüzde Gewöhnlicher Umber, Bartumber, Umberfisch veya Schattenfisch isimleri kullanılıyor.

¹³³ {*Umbrina cirrosa*}

¹³⁴ Günümüzde Roter Thun ismi kullanılıyor, aynı zaman da Großer Thun, Nordatlantischer Thun veya Blauflossen-Thunfisch isimlerini de sahiptir.

¹³⁵ Günümüzde *Thunnus thynnus* ismi kullanılıyor, *Orcynus thynnus* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹³⁶ Günümüzde Leierknurrhahn veya aynı zamanda Leierhahn kullanılıyor.

ördek b. (K.D.) = bir ördek veya ot balığı [Lippfisch], ancak K.D.'ye göre verilen tarif ve şekil kesin bir tanımlamaya izin vermiyor (*Labrus mixtus?*).

paços bkz. Kobar ve pulatarına.

palamut bkz. Torik.

pamuk b. = Pamuk balığı¹³⁷ [Blauhai] (*Carcharius glaucus*¹³⁸); yumurtalığı ve balık sütü pamuk gibi beyazdır (K.D.).

papalina (İzmir) = ?

pervane (K.D.) = Güneş balığı¹³⁹ [schwimmender Kopf¹⁴⁰] (*Orthogoriscus mola*¹⁴¹).

peygamber bkz. Dülger.

piçota bkz. Torik.

pirılân (İstanbul) = ?

pisi = Pisi balığı [Kliesche¹⁴²] (*Pleuronectes limanda*¹⁴³).

pulatarına (K. D.) = Pulatarına/Kefal¹⁴⁴ [Dünnlippige Meeraesche] (*Mugil capito*¹⁴⁵); tütsülenmiş = likorinos (K.D.); 300 gr ağır ve küçük = ilarya, en küçüküne = paços (K.D.).

pulu bkz. Has kefal.

rına bkz. Tirpana.

rokoz bkz. Sarı han.

sakız levreği bkz. Kedi b.

sapan b. = Sapan balığı [Seefuchs¹⁴⁶] (*Alopecias vulpes*¹⁴⁷).

Sardalya = Sardalya¹⁴⁸ [Sardine] (*Clupea pilchardus*¹⁴⁹), taze büyüklerine = ateş b. yada tirhos ateş, küçüklerine tirhos vonozu.

sargoz bkz. Karagöz.

sarıağz = Granyöz¹⁵⁰ [Adlerfisch¹⁵¹] (*Sciaena aquila*¹⁵²), aynı zamanda kranyoz (İzmir).

sarıgöz = Sarıgöz [Streifenbrasse] (*Cantharus lineatus*¹⁵³).

sarı han = Orfoz [Zackenbarsch¹⁵⁴] (*Epinephelus gigas*¹⁵⁵), aynı zamanda (K. D.) rokoz.

sarı kanat bkz. Lüfer.

sarpa bkz. Çıtarı.

serçin (Aydın) = ?

sifyoz (İzmir) = ?

sinagrit = Mercan balığı¹⁵⁶ [Rotbrasse¹⁵⁷] (*Pagrus pagrus*).

sivri bkz. Torik.

sivri burun karagöz (K. D.) = (*Charax pontazızo*¹⁵⁸).

sırtı kara bkz. Lüfer.

som b. = Atlantik somonu¹⁵⁹ [Lachs¹⁶⁰] (*Salmo salar*).

sudak bkz. Levrek.

tavuk b. bkz. Mezit.

tayyar b. = Uçan balık¹⁶¹ [Flughahn] (*Dactylopterus volitans*).

tekir bkz. Barbunya.

terhos (tirhos) bkz. Sardalya.

tersi bkz. Tirsi b.

tirhos, tirhos ateş, tirhos vonozu bkz. Sardalya.

¹³⁷ Diğer adı Mavi köpek balığıdır.

¹³⁸ Günümüzde *Prionace glauca* ismi kullanılıyor, *Carcharius glaucus* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹³⁹ Pervane balığı ve ay balığı da denir.

¹⁴⁰ Almanca'da aynı zamanda Klumpfisch, Sonnenfisch ve Mondfisch isimleri de kullanılıyor.

¹⁴¹ Günümüzde *Mola mola* ismi kullanılıyor, *Orthogoriscus mola* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁴² Aynı zamanda Scharbe, Eisflunder, Skantjes ve Rauhe Scholle isimleri de kullanılıyor.

¹⁴³ Günümüzde *Limanda limanda* ismi kullanılıyor, *Pleuronectes limanda* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁴⁴ İnce dudaklı kefal diğer isimdir.

¹⁴⁵ Günümüzde *Chelon ramada* ismi kullanılıyor, *Mugil capito* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁴⁶ Seefuchs kullanılmıyor, gemeiner Fuchshai aynı zamanda Drescherhai kullanılıyor.

¹⁴⁷ Günümüzde *Alopias vulpinus* ismi kullanılıyor, *Alopecias vulpes* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁴⁸ Sardalye de denir.

¹⁴⁹ Günümüzde *Sardina pilchardus* ismi kullanılıyor, *Clupea pilchardus* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁵⁰ Kaya levreği de denir.

¹⁵¹ Aynı zamanda Umberfisch ismi de kullanılıyor.

¹⁵² Günümüzde *Argyrosomus regius* ismi kullanılıyor, *Sciaena aquila* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁵³ Günümüzde *Spondyliosoma cantharus* ismi kullanılıyor, *Cantharus lineatus* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁵⁴ Brauner Zackenbarsch ismi günceldir.

¹⁵⁵ Günümüzde *Epinephelus marginatus* ismi kullanılıyor, *Epinephelus gigas* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁵⁶ Aynı zamanda Fangri ve Mımrı Balığı da denir.

¹⁵⁷ Gemeine Meerbrasse ismi güncel olarak kullanılıyor.

¹⁵⁸ Günümüzde *Diplodus puntazızo* ismi kullanılıyor, *Charax pontazızo* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁵⁹ Somon balığı da denir.

¹⁶⁰ Günümüzde Atlantischer Lachs kullanılıyor.

¹⁶¹ Uçankırlangıç balığı, uçan balığı ve kırlangıç balığı da denir.

tirpana = Tirpana¹⁶² [Glattroche¹⁶³] (*Raja batís*¹⁶⁴) ve muhtemelen diğer *Raja* cinsine ait pürüzsüz Vatozlar K.D.'ye göre rina'dır.

Tirsi b. = Tirsi balığı [pontischer Hering¹⁶⁵] (*Clupea alosa*¹⁶⁶, *Cl. pontica*, *Alosa pontica*¹⁶⁷) ya da (K. D.) karagöz tirsî; K. D.'ye göre ayrıca Tirsi balığı [die Fintel] (*Clupea finta*¹⁶⁸), aynı zamanda dişli tirsî.

tokmak bas bkz. Çamoka.

ton bkz. Orkinoz.

torik = Palamut¹⁶⁹ [Bonito¹⁷⁰](*Pelamys sarda*¹⁷¹), ancak sadece büyük olanlar, küçük olanlar (1-2 kg) = palamut. K. D.'ye göre torik'in diğer isimleri:

Yaz (kg)	Kış, (çift başına kg)	
5-8	7-10	= sivri
8-10	10-12	= altı parmak
10 ve daha fazla	12 ve daha fazla	= piçota.

Çiftin ağırlığı 750 gramdan az ise balıklara tsigan, 500 gramdan az ise kestane palamut adı verilir (Artık çift saymıyoruz.). Tuzlu bütün balıklara karınyarkı, tuzlu parçaları lakerda, tütsülenmişlere tütün b.

trakonya = Trakonya balığı¹⁷² [Petermännchen¹⁷³] (*Trachinus draco*), bkz. aynı zamanda çarpan.

tsigan bkz. Torik.

tütün b. bkz. İskumru und Torik.

uskumru, uskumru turşusu, uskumru vonozu bkz. İskumru.

üzgün b. = Üzgün balığı [Leierfisch¹⁷⁴] (*Callionymus lyra*), K.D.'ye göre ihtiyaç sahiplerinin balığı; Hastanın boynuna asılan kurutulmuş ve tuzlanmış *Callionymus* şifa getirir.

varsam (versam, versan) = Varsam balığı [Viperqueise] (*Trachinus vipera*¹⁷⁵).

vatoz = Dikenli vatoz¹⁷⁶ [Dornroche¹⁷⁷] (*Raja clavata*).

vulakoz (İzmir) = ?

yazılı han = Yazılı hani balığı¹⁷⁸ [Schriftbarsch] (*Seranus scriba*).

yazılı orkinoz = Uzunkanat orkinos¹⁷⁹ [Germon¹⁸⁰] (*Thynnus alalunga*¹⁸¹); tarif edilen orkinoz, çizime gönderme.

yeşil gün b. bkz. Gün b.

yeşil lâpina bkz. Lâpina.

yılan b. = Avrupa yılan balığı [Aal] (*Anguilla anguilla*), bkz. ayrıca deniz iğnesi ve zargan.

zargan (Trabzon), zargana (İzmir) = Zargana balığı¹⁸² [Hornhecht¹⁸³] (*Belone belone*), aynı zamanda yılan b.

¹⁶² Yaygın kullanılan Türkçe isimleri: Kocaburun vatoz, Kocaburunvatoz balığı ve vatoz'dur.

¹⁶³ Almanca diğer isimleri Gemeiner Rochen, Glattrochen ve Grauer Rochen'dir.

¹⁶⁴ Günümüzde *Dipturus batís* ismi kullanılıyor, *Raja batís* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁶⁵ Almanca kullanılan ismi Maifisch'dir.

¹⁶⁶ Günümüzde *Alosa alosa* ismi kullanılıyor, *Clupea alosa* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁶⁷ Günümüzde *Alosa immaculata* ismi kullanılıyor, *Clupea pontica* ve *Alosa pontica* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁶⁸ Günümüzde *Alosa fallax* ismi kullanılıyor, *Clupea finta* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁶⁹ Bilimsel ismi *Sarda sarda* olan bu türün, 31-40 cm arası büyüklükte olanına palamut, 40-50 cm arası olanına kestane palamutu ve 51-60 cm arası balıklara torik denilmektedir.

¹⁷⁰ Almanca yaygın kullanılan isimleri Pelamide ve Atlantischer Bonito'dur.

¹⁷¹ Günümüzde *Sarda sarda* ismi kullanılıyor, *Pelamys sarda* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁷² Akrep balığı, örümcek veya somurtkan balık gibi isimleri de bulunur.

¹⁷³ Gewöhnlichen Petermännchen veya Großes Petermännchen isimleri de kullanılıyor.

¹⁷⁴ Almancada daha çok Gestreifter Leierfisch ismi kullanılıyor.

¹⁷⁵ Günümüzde *Echiichthys vipera* ismi kullanılıyor, *Trachinus vipera* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁷⁶ Vatoz ismi de kullanılıyor.

¹⁷⁷ Almancada daha çok Nagelrochen ismi kullanılıyor.

¹⁷⁸ Çizgili hani balığı ve Hani balığı diğer isimleridir.

¹⁷⁹ Albakor ve Ton balığı diğer isimleridir.

¹⁸⁰ Günümüzde Weißer Thun ismi kullanılıyor.

¹⁸¹ Günümüzde *Thynnus alalunga* ismi kullanılıyor, *Thynnus alalunga* bu türün sinonim isimlerindedir.

¹⁸² Sargan da denir.

¹⁸³ Günümüzde Gewöhnlicher Hornhecht ismi kullanılıyor.